
Hammonjoki, jättiputkien torjunta HOLA LAKE II hanke

Torjuntasuunnitelma

Miia Korhonen
Luontoturva ky

Elokuu 2022

Tekijä

Miia Korhonen

Vuosi 2022

TIIVISTELMÄ

Hollolassa Hammonjoen varrella jättiputket ovat päässeet leviämään joen varrelle. Alueella on tehty torjunta aiempina vuosina, mutta torjunnassa on tullut muutaman vuoden tauko, koska tekijää torjunnalle ei ole ollut. Torjunta tauon aikana jättiputket ovat päässeet uudelleen leviämään.

Vesijärvisäätiön koordinoima Hola Lake II hankkeen puitteissa torjutaan Hollolassa Hammonjoen varrella jättiputkea 2022 - 2023. Hanke on kansainvälinen Leader-hanke, jossa Vesijärven hankeosuutta rahoittavat [Et-pähä ry](#) ja [Päijänne-Leader ry](#).

Hankkeen toimina on otettu yhteyttä maanomistajiin, joiden alueilla jättiputkia on. Torjuntatoimina käytetään kaivamista, peittämistä ja kukintojen poistoa. Alueelle on viety tiedotuskylttejä jättiputkesta.

Torjuntaa suorittaa Luontoturva ky, Hollolan kunnan työllisyyspalveluiden työryhmä sekä osuuskunta Luonnollisesti.

Tietoa jättiputkesta ja torjunnasta jaetaan maanomistajille. Hankkeen lopumisen jälkeen jättiputkien torjunta on maanomistajien vastuulla.

Lisätietoja tästä raportista antaa Miia Korhonen 0509117782

miia.korhonen@luontoturva.com

www.luontoturva.fi

SISÄLLYS

1	TIETOA HOLA LAKE II HANKKEESTA	1
2	HAMMONJOKI.....	1
3	JÄTTIPUTKI.....	3
4	JÄTTIPUTKET HAMMONJOELLA	3
5	TORJUNTASUUNNITELMA.....	4
5.1	Torjunnan toimet kesä - elokuu 2022.....	4
5.2	Torjunnan toimet huhti – elokuu 2023	5
5.3	Torjunnan toimet 2024 – 2031	6
6	YHTEENVETO	7

1 TIETOA HOLA LAKE II HANKKEESTA

Hola Lake II on järven kokonaisvaltaisen hoidon yhteistyöhanke Suomessa ja Ruotsissa. Hanke edistää päijäthämäläisen Vesijärven, uusimaalaisen Hiidenveden ja Enäjärven, satakuntalaisen Köyliönjärven ja Yläneenjoki-varren sekä skånelaisen Immeln-järven kokonaisvaltaista hoitoa. Hanke on jatkoa vuosina 2017-2019 toimineelle, niin ikään kansainväliselle Leader-hankkeelle, Hola Lake.

Hankkeen tavoitteet Vesijärvellä:

- Tiedon lisääminen tehokkaista ulkoisen kuormituksen vähentämiskeinoista sekä konkreettiset toimet vesiensuojelurakenteiden rakentamiseksi (ruokosuodatin).
- Suunnitelma Haritunjoen kokonaisvaltaisen valuma-aluekunnostuksen toteuttamiseksi
- Kalavesien hoidon ja hoitokalastuksen asiantuntemuksen kehittäminen, pyydysten kehittäminen ja kokemusten jakaminen.
- Järviruo'on hyötykäytön edistäminen.
- Paikallisten ihmisten tiedon lisääminen ja osallistaminen järven hoitoon, vieraslajien seurantaan ja torjuntaan.
- Yhteistyön lisääminen paikallisten ihmisten ja organisaatioiden välillä.

Rahoittaja: Kansainvälinen Leader-hanke, jossa Vesijärven hankeosuutta rahoittavat Etpähä ry ja Päijänne-Leader ry.

Koordinaattori: Päijät-Hämeen Vesijärvisäätiö

Partnerit: Suomessa Pyhäjärvi-instituutti (Leader Pyhäjärvisseutu ry ja Joki-varsikumppanit ry) ja Länsi-Uudenmaan vesi ja ympäristö ry (Leader Ykkösakseli ry), sekä Ruotsissa Osbyn kunta (Leader Skånes ESS).

Yhteyshenkilö: ohjelmajohtaja Heikki Mäkinen, heikki.makinen@vesijarvi.fi, 040 514 8513.

Lisätietoa hankkeesta <https://www.vesijarvi.fi/hankkeet/hola-lake-2/>

2 HAMMONJOKI

Hammonjoki sijaitsee lähellä Hollolan kirkonkylää. Joki on ainoita Vesijärven valuma-alueella sijaitsevia taimenjokia, jossa on luontaisesti lisääntyvä taimen ja puronieriäkanta.

Kalastus Hammonjoella on sallittu vain perhokalastusvälineillä. Kalastuksessa saa käyttää ainoastaan väkäsetöntä koukkuja. Jokialueella, Koveroistenjärvessä sekä Vesijärvessä Hammonjoen suulla on seisovien pyydysten käyttö kielletty.

Vuosina 2006 - 2007 toteutettiin Hammonjoella ja sen latvajoilla, Laavijoella ja Sepänpurolla, kalataloudellinen kunnostus, jolla pyrittiin mahdollistamaan erityisesti taimenen kulku lisääntymisalueilleen.

Kunnostustoimia tehtiin yhteensä 7 eri kohteessa: Laavijoella, Hölyn virtapaikalla (Sepänpuuro), Rintalan myllykoskella (Sepänpuuro), Penakankoskessa (Sepänpuuro), Isomyllykoskella (Hammonjoki), Koveroistenkoskessa (Hammonjoki) sekä Hammonkoskessa (Hammonjoki). Koveroistenkoskessa olevaan vanhaan myllypatoon tehtiin aukko, jotta kalojen kulku ylävirtaan olisi mahdollista.

Hammonkoskessa tehtiin lisäksi täydennyskunnostus vuonna 2015. Tämän jälkeen kutusoria on myös ajoittain pöyhitty perhokalastusalueella.

Jättiputkia on poistettu Hammonjoen varrelta jo vuonna 2006. Kasvin leviäminen ja ongelmallisuus on ollut tiedossa vuosien ajan.

Vesijärvisäätiön koordinoiman Hola Lake II hankkeen puitteissa torjutaan Hammonjoen varrella jättiputkea 2022 – 2023. Hankkeen torjuntatyö aloitettiin alueella kesäkuussa 2022.

Torjuntatoimet kohdistuvat pääasiassa punaisella ympyröidylle alueelle

3 JÄTTIPUTKI

Jättiputki (*Heracleum persicum* -ryhmä) on valolle herkistävä kasvi. Kasvineste iholla yhdessä auringonvalon kanssa voi aiheuttaa palovammankaltaisia oireita. Herkimmät voivat saada hengitysoireita kasvin hajustakin.

Armenianjättiputki, kaukasianjättiputki ja persianjättiputki on luokiteltu *haitallisiksi vieraslajeiksi* koko EU:n alueella. Haitallisia vieraslajeja ei saa päästää ympäristöön eikä tuoda EU:n alueelle, pitää hallussa, kasvatata, kuljettaa, saattaa markkinoille, välittää taikka myydä tai muuten luovuttaa. Hammonjoen varrella on levinnyt kaukasianjättiputki.

Jättiputket ovat kotoisin Kaukasiasta ja Lounais-Aasiasta. Suomeen kasvit tuotiin puutarhakasveiksi ison kokonsa ja näyttävän kukintonsa vuoksi. Puutarhoista kasvit ovat levinneet luontoon.

Haitalliseksi säädetyn vieraslajin, joka sisältyy EU:n tai kansalliseen vieraslajiluetteloon, kasvattaminen on kiellettyä, joten kiinteistön omistajan tai haltijan on hävitettävä tällaisen haitallisen vieraslajikasvin esiintymä alueeltaan tai estettävä kasvin leviäminen.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus) valvoo EU:n vieraslajiasetuksen ja kansallisen vieraslajilain ja -asetuksen noudattamista.

Lisätietoa vieraslajilaista ja säädöksistä <https://vieraslajit.fi/info/i-783>

Tietoa jättiputkista <https://vieraslajit-dev.laji.fi/lajit/MX.41695>

4 JÄTTIPUTKET HAMMONJOELLA

Hammonjoen alueella on ollut kaukasianjättiputkia luontoon levinneenä jo useiden vuosien ajan. Tiedossa on, että 2006 vuodesta eteenpäin jättiputkia on torjuttu eri tahojen tekemänä. Torjuntaa ei kuitenkaan ole tehty yhtäjaksoisesti ja suunnitelmallisesti. Väli vuosien aikana kasvi on päässyt uudelleen leviämään.

Hammonjoki on monella tapaa arvokas alue ja alueen luonteen vuoksi kemiallista torjuntaa ei käytetä joen läheisyydessä tehtävään jättiputkien torjuntaan.

Torjuntaa on varauduttava tekemään useiden vuosien ajan. Tiettävästi jättiputken siemeniä on päässyt maahan Hammonjoen läheisyydessä 2021. Tästä johtuen tarkkailua ja torjuntaa on varauduttava tekemään vuoteen 2031 asti. Jättiputken siemen voi säilyä maassa itämiskykyisenä ainakin 10 vuotta.

Hankkeen puitteissa alueella tehdään jättiputkien torjuntaa 2022 – 2023. Tämän jälkeen torjunta on maanomistajien vastuulla. Tietoa ja torjuntatapoja jaetaan hankkeen aikana.

5 TORJUNTASUUNNITELMA

Jättiputki leviää siemenistä ja torjunnassa tärkeintä on estää siementen maahan pääsy. Torjuntakeinona Hammonjoella on kasvin kaivaminen pois juurineen, kasvustojen peittäminen usean vuoden ajaksi ja kukintojen poisto.

Alueella levinnyt jättiputki on kaukasianjättiputki, joka kukkii useimmiten toisena tai kolmantena elinvuotenaan ja kuolee kerran kukittuaan.

Torjunnassa on huomioitava, että jättiputki on valolle herkistävä kasvi. Kasvineste iholla yhdessä auringonvalon kanssa voi aiheuttaa palovammankaltaisia oireita. Isoja kasveja käsitellessä parhaimman suojan antaa sadevarustus, nesteitä pitävät käsineet ja kasvosuojain. Kasvinesteen pääsy iholle täydy estää.

5.1 Torjunnan toimet kesä - elokuu 2022

Yksittäiset jättiputket kaivetaan joen varrelta juurineen. Juuret toimitetaan alueen jäteasemalle.

Isompi yhtenäinen jättiputkien esiintymä peitetään kankaalla, joka estää kasvien kasvun ja siementen leviämisen. Kasvusto pidetään peitettynä 5 vuotta, jonka jälkeen aluetta tarkkaillaan.

Alueelle jätetään tiedotuskylttejä jättiputkesta.

Kauempana joesta pellon ja joen välisellä alueella olevat yksittäiset jättiputket kaivetaan pois juurineen. Kaikki kukinnot poistetaan ja toimitetaan jäteasemalle.

Kukintojen poiston oikea ajankohta on tärkeä tunnistaa. Kasvi tekee uuden kukinnon, jos kukinto poistetaan liian aikaisin eli siinä vaiheessa, kun kukinto on vielä kauniin valkoinen. Kukinnon ruskettuessa ja siementen kehittyessä kasvin voima on ehtynyt ja kukinnon poiston jälkeen ei tule uutta kukintoa.

Jos kasvista poistetaan kukinto silloin, kun se on parhaimmillaan eli kauniin valkoinen, täytyy koko kasvi kaivaa pois juurineen kukinnon poiston jälkeen. Jos kasvia ei kaiveta juurineen pois, täytyy sitä tarkkailla kukinnon poistamisen jälkeen ja varauduttava poistamaan myös uudet tulevat kukinnot, jotka voivat olla ihan maanrajassakin.

5.2 Torjunnan toimet huhti – elokuu 2023

Alueen maanomistajiin ollaan yhteydessä huhtikuussa ja kutsutaan heidät paikan päälle sovittuna ajankohtana huhti-toukokussa. Annetaan tietoa jättiputkesta, sen tunnistamisesta, torjunnasta ja kerrotaan tehdyistä sekä tulevista toimista. Hankkeen päättymisen jälkeen 2023 maanomistajat ovat vastuussa torjuntatoimista.

Toukokuun alussa tarkastetaan joen varsi ja kaivetaan mahdolliset kasvuun lähteneet kasvit pois juurineen. Tarkastetaan peiton kiinnitykset.

Mahdollisimman aikaisin keväällä lumien lähdettyä (huhtikuussa) varaudutaan peittämään kauempaan pellon ja joen välisellä alueella olevat suurimmat jättiputkien esiintymät ennen kuin kasvit ovat lähteneet kunnolla kasvuun. Peitettävä alue täytyy raivata kaikesta kasvillisuudesta maanrajasta. Alueet, joissa on eniten jättiputkia ei juuri muuta kasvillisuutta ole, ohuimman risukon saa esim. oksasaksilla / raivaussahalla leikattua alas.

Alueet pidetään peitettynä ainakin 5 vuotta, jonka jälkeen peitot voi poistaa ja jatkaa alueiden tarkkailua. Poistetut peitot voi toimittaa sekajätteenä jäteasemalle. Peittojen poisto on maaomistajan vastuulla.

Jos alueen maanomistaja haluaa tehdä koneraivausta puustolle alueella, on otettava huomioon jättiputkien siementen leviämisen mahdollisuus. Tämän vuoksi koneraivaus täytyy suunnitella erityisen tarkasti ja rajata alueet, joissa todennäköisemmin on siementä maassa. Koneen ajolinjat täytyy suunnitella niin, että rajatut jättiputkien alueet vältetään. Tästä lisäohjeistusta tarvittaessa antaa Miia Korhonen, Luontoturva ky.

Kasvit, jotka jäävät peittoalueiden ulkopuolelle kaivetaan pois juurineen. Juuret voi toimittaa alueen jäteasemalle. Ylös kaivettu ja maahan jätetty juurakko voi jatkaa kasvuun. Lehdet ja varret voi jättää alueelle, niistä ei lähde uutta kasvua.

Kesäkuussa tarkastetaan alueen peitteet ja mahdolliset uudet havaitut kasvit kaivetaan pois.

Elokuussa käydään alue vielä kertaalleen läpi, havaitut kasvit kaivetaan pois ja peitteet tarkastetaan.

5.3 Torjunnan toimet 2024 – 2031

Maanomistajat vastaavat torjunnasta.

Joka vuosi toukokuussa alueet on käytävä läpi ja kasvuun lähteneet jättiputket on kaivettava pois. Juuret hävitetään hallitusti eli toimitetaan jäteasemalle tai laitetaan alueella olevien peittojen alle.

Elokuussa alueet käydään uudelleen läpi ja kasvuun lähteneet kasvit kaivetaan pois. Jos kukintoja on päässyt tulemaan tarkastuksista huolimatta, niin kukinnot leikataan oksasaksilla poikki, laitetaan jätessäkkiin ja toimitetaan jäteasemalle tai laitetaan omaan sekajäteastiaan (kukintojen poiston ohjeistus sivulla 5). Katkaistussakin kukinnossa siemenet voivat kehittyä ja sen vuoksi on tärkeää viedä kukinto alueelta pois ja hävittää niin, että siemenet eivät pääse leviämään.

Jättiputken siemen on maassa itämiskykyisenä ainakin 10 vuotta eli tarkkailua ja torjuntaa on jatkettava vuosien ajan. Vaikka joinain vuosina kasveja ei löytyisikään on tarkkailua tehtävä ainakin vuoteen 2031 asti. Joskus siemenet voivat lähteä itämään parin vuoden tauon jälkeenkin.

Jos alueella jättiputki kukkii ja siemenet pääsevät maahan alkaa torjunta ja tarkkailu taas alusta ja kestää 10 vuotta siitä, kun siemenet ovat maahan päätyneet.

6 YHTEENVETO

Jättiputkien torjunta vaatii vuosikausien sitkeän työn, mutta kasvi on hävitettävissä alueelta. Tärkeintä on estää uusien siementen maahan pääsy.

Haitallisten vieraskasvien torjunta kuuluu maanomistajalle ja tämän hankkeen tarkoitus on auttaa maanomistajat torjunnassa alkuun ja jakaa samalla tietoa kasvista ja torjunnan tavoista.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus) valvoo EU:n vieraslajiasetuksen ja kansallisen vieraslajilain ja -asetuksen noudattamista.

Lisätietoa tästä raportista antaa: Miia Korhonen 050-9117782

miia.korhonen@luontoturva.com

www.luontoturva.fi

Miia Korhonen Luontoturva.fi

